

Vergaderjaar 2021–2022

36 045

Situatie in de Oekraïne

31 777

Persbeleid

Nr. 87

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 juni 2022

In navolging van uw verzoek tijdens het Commissiedebat over de Humanitaire situatie Oekraïne van 24 maart jl. (Kamerstuk 36 045, nr. 67) informeer ik uw Kamer hierbij over de inspanningen op het terrein van onafhankelijke journalistiek in Rusland en Oekraïne.

Vrijheid van meningsuiting is een prioriteit in het Nederlandse internationale mensenrechtenbeleid. Steun aan onafhankelijke media en journalistiek is hier een sleutelonderdeel van.

Het kabinet heeft grote zorgen over de persvrijheid in de Russische federatie. Stevige en toenemende repressie maken het werk van onafhankelijke media en journalisten zeer ingewikkeld. Dit is een ontwikkeling die enige jaren terug gaat, maar die sinds het begin van de Russische oorlog tegen Oekraïne verder is verhevigd. Zo is het verboden informatie over de oorlog te verspreiden die niet van Russische overheidskanalen afkomstig is. Nederland spreekt zich hier voor en achter de schermen, bilateraal en in multilateraal verband, regelmatig over uit.

Via het Mensenrechtenfonds (MRF) en vanuit het budget voor publieksdiplomatie draagt Nederland, vanuit Den Haag en via de posten, bij aan verschillende programma's gericht op het steunen van Russischtalige media in de regio, onafhankelijke media in Rusland en Oekraïne en de veiligheid van journalisten. In verband met de veiligheid van de betrokken personen en organisaties, kan hier alleen in algemene bewoordingen op worden ingegaan.

Door de Nederlandse ambassade in Moskou worden er diverse projecten op het gebied van persvrijheid gesteund, bijvoorbeeld het financieren van trainingen en stages voor journalisten en steun aan regionale media. Ook het consulaat-generaal in Sint-Petersburg steunt diverse mediaprojecten in Rusland, tevens met trainingen, maar bijvoorbeeld ook door publieke lezingen.

Daarbij onderhouden beide vertegenwoordigingen frequent en goed contact met correspondenten ter plaatse. Als gevolg van de Russische oorlog tegen Oekraïne is de repressie toegenomen en hebben veel journalisten, waaronder partners van de ambassade en het consulaat-generaal, het land verlaten. Zij die ervoor kiezen om te blijven zijn terughoudend in hun contact met buitenlanders. In combinatie met de uitzetting van een groot aantal Nederlandse diplomaten zijn de mogelijkheden om steun te bieden aan onafhankelijke media in Rusland hiermee afgenomen. Voorts is de toekomst van onze relatie met en de manier waarop ons beleid ten opzichte van Rusland zal worden ingevuld ongewis.

De ambassade in Kyiv biedt onder meer steun aan de Oekraïense openbare omroep en steunt lokale media en onafhankelijke journalisten, bijvoorbeeld door capaciteitsopbouw en steun voor onderzoeksjournalistiek. Daarnaast heeft de ambassade in Kyiv geregeld contact met lokale journalisten en mediaorganisaties.

De Nederlandse inzet op persvrijheid in Oekraïne is door de Russische oorlog tegen Oekraïne sterk beïnvloed. Een aantal lopende projecten zijn stilgelegd of niet meer uit te voeren. De ambassade heeft veel contact met projectpartners en blijft hen waar mogelijk en op verschillende manieren steunen. Ook wordt er onderzocht op welke manieren projecten kunnen worden aangepast. De manier waarop de oorlog en de toekomst van Oekraïne zich zullen ontwikkelen zal hier van invloed op zijn.

Behalve de vertegenwoordigingen in Rusland en Oekraïne bieden ook vertegenwoordigingen elders in de Oost-Europese en Centraal-Aziatische regio steun aan Russischtalige media, bijvoorbeeld in verband met een significante Russischtalige minderheid of tweetaligheid.

Ook vanuit centrale middelen steunt Nederland programma's die Russischtalige media en de veiligheid van journalisten ondersteunen. Zo draagt Nederland bij aan een programma van de European Endowment for Democracy (EED), dat steun biedt aan Russischtalige media in Oost-Europa buiten Rusland. Ook wordt er een programma gefinancierd van de Nederlandse maatschappelijke organisatie Free Press Unlimited. Dit programma richt zich op onafhankelijke media en journalisten in onder meer Oost-Europa. Daarnaast draagt Nederland bij aan twee noodfondsen van Free Press Unlimited die diverse soorten bescherming (fysiek, digitaal, psychosociaal en juridisch) bieden aan journalisten en media-werkers uit onder meer Rusland en Oekraïne.

Ook bekijkt Nederland hoe er op andere manieren steun aan Russischtalige onafhankelijke media en journalisten buiten Rusland kan worden gegeven. Hiermee wordt gehoor gegeven aan de motie van de leden Van der Plas en Kuzu (Kamerstuk 36 045, nr. 33) die vraagt om het ondersteunen van initiatieven om Russen te bereiken en te voorzien van informatie vanuit een ander perspectief dan dat van het Kremlin.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra